

กสม. ๒ (๒)
รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๗ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๗/๒๕๖๐

เรื่อง สิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีกล่าวอ้างว่าได้รับความเดือดร้อน
จากโครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายบางปะอิน - นครราชสีมา

ผู้ร้อง นางสาวศุภากานต์ วิเศษศักดิ์วาสิน

ผู้ถูกร้อง กรมทางหลวง

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๔๖๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นประชาชนอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับความเดือดร้อนจากกรณีผู้ถูกร้องได้มีโครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง สายบางปะอิน-นครราชสีมา ต่อมา ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน เพื่อก่อสร้างทางหลวงหมายเลข ๖ สายบางปะอิน-นครราชสีมา โดยเส้นทางดังกล่าวผ่านอำเภอปากช่อง ในท้องที่ ๕ ตำบล ได้แก่ ตำบลกลางดง ตำบลหนองน้ำแดง ตำบลพญาเย็น ตำบลหนองสาหร่าย และตำบล ชนงพระ ทำให้ประชาชนจำนวนมากได้รับผลกระทบ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ สำคัญของประเทศ มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสร้างรายได้ให้ประชาชน มาอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในพื้นที่จึงได้คัดค้านและเรียกร้องขอให้มีการทบทวนโครงการมาโดยตลอด แต่ผู้ถูกร้องไม่รับฟังข้อเรียกร้องของประชาชน ปกปิดข้อมูลทำให้ประชาชนไม่ได้รับทราบข้อเท็จจริง อย่างเพียงพอ ผู้ร้องเห็นว่าเส้นทางที่ใช้ก่อสร้างนั้น ไม่มีความเหมาะสม เพราะจะทำให้สายสิ่งแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนด้วย นอกจากนี้ ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการเวนคืนที่ให้ราคาต่ำกว่า ท้องตลาด จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนและสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗

/๓. การตรวจสอบ...

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร ได้มีหนังสือสอบถามข้อเท็จจริงไปยังผู้ถูกร้อง ซึ่งได้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว รวมทั้งจัดการประชุมรับฟังคำชี้แจงของทั้งสองฝ่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ปรากฏข้อเท็จจริง ดังนี้

๓.๑ ข้อเท็จจริงจากฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๗/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙ สรุปความได้ว่า

๑) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ภายหลังจากสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินที่จะถูกเวนคืนแล้ว ผู้ถูกร้องต้องเข้าสู่ขั้นตอนการเจรจาตกลงซื้อขาย ในกรณีที่มีการตกลงซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และได้จ่ายเงินค่าอสังหาริมทรัพย์แล้วให้ถือว่ากรรมสิทธิ์ เป็นของผู้ถูกร้อง (การสลักหลังโฉนดปกติ) โดยมีผลเหมือนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม แต่ในกรณีการเวนคืนที่ดินอำเภอปากช่อง ผู้ถูกร้องนำมาใช้กับประชาชนทุกคน รวมทั้งประชาชนที่ไม่ได้ตกลงซื้อขายด้วย ซึ่งที่ผ่านมาประชาชนไม่เคยตกลงซื้อขาย แต่กรมทางหลวงนำโฉนดไปสลักหลัง ตามกฎหมายเมื่อประชาชนไม่ตกลงซื้อขายจะต้องเข้าสู่ขั้นตอนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยต้องระบुरายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับที่ดินเป็นราย เช่น ระบุชื่อเจ้าของที่ดิน จำนวนเนื้อที่ การปกคลุมหลักเขตให้ชัดเจน และการนำพระราชบัญญัติเวนคืนมาปิดประกาศตามสถานที่ต่างๆ ให้ประชาชนทราบ จึงจะเข้าสู่ขั้นตอนการจ่ายเงิน การสลักหลังโฉนดของผู้ที่ไม่ได้ตกลงซื้อขายเหมือนกับรายที่ตกลงซื้อขายจึงไม่ชอบตามกฎหมาย ดังนั้น การเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์กับเรื่องกรรมสิทธิ์แตกต่างกัน ผู้ถูกร้องเข้าครอบครองก่อนการเวนคืนได้ แต่การเวนคืนต้องดำเนินการต่อไปสู่ขั้นตอนการเจรจา

ราคาเวนคืนที่ดินต้องใช้ราคาปกติตามท้องตลาด ณ วันที่ออกพระราชกฤษฎีกาเวนคืน แต่ที่ผ่านมาราคาเป็นไปตามคณะกรรมการผู้กำหนดราคาประเมินเป็นหลัก ไม่มีตัวแทนของผู้ได้รับผลกระทบเข้าร่วมด้วย

๒) จากการลงพื้นที่ตรวจสอบใน ๗ ช่วงของเส้นทางที่ขอทำรายงานเปลี่ยนแปลงพบว่า กิโลเมตรที่ ๗๘ (ช่วงที่ ๔) และกิโลเมตรที่ ๘๗ (ช่วงที่ ๕) ผ่านป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าเขาเสียด้า) เพราะมีหลักเขตป่าสงวนแห่งชาติปรากฏอยู่ และจากแบบแปลนพบว่าเส้นทางผ่านส่วนหนึ่งของภูเขาอย่างแน่นอน และตรงเชิงเขามีโพรงน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่รับน้ำได้จำนวนมาก การก่อสร้างเส้นทางอาจมีผลกระทบปิดทางน้ำ จะทำให้เกิดน้ำท่วมในอนาคตได้ อีกทั้งเรื่องคลองลำตะคอง บริเวณถนนธนรัชต์ กม.๓ ตำบลหนองน้ำแดง และตำบลขนงพระ ที่จะถูกถมเป็นระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร ไม่ปรากฏประเด็นนี้ในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งสองฉบับ

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๓

/๓) ตลอดระยะ...

๓) ตลอดระยะเวลาการก่อสร้าง ผู้ถูกร้องให้ความสำคัญตามหลักวิศวกรรม แต่ละเลยประเด็นสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการไม่รับฟังความเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง ทำให้การศึกษาในรายละเอียดและการออกแบบเกิดความไม่เหมาะสม เช่น คลองลำตะคองถูกปรับเป็นโครงสร้างปูนซีเมนต์ระยะทางกว่าหนึ่งกิโลเมตร ส่งผลให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลง น้ำไหลเร็วขึ้น เพิ่มการกัดเซาะของตลิ่ง ช่องอุโมงค์มีขนาดเล็กไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีทางบริการในพื้นที่ชุมชน เป็นต้น ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้ว ให้ความสำคัญกับเรื่องระบบขนส่งทางราง ไม่สร้างถนนเพิ่ม ใช้ขยายระบบถนนเดิมให้มีประสิทธิภาพ ส่วนการเวนคืนต้องเป็นการเวนคืนพื้นที่เท่าที่จำเป็นและก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด แต่ที่ผ่านมามีการออกแบบเส้นทางและสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่เกินความจำเป็นโดยเฉพาะจุดพักรถและด่านเก็บค่าผ่านทาง ดังนั้น ควรชะลอการดำเนินโครงการและทบทวนการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมใหม่ ปัจจุบันเริ่มขนเครื่องจักรลงไปพื้นที่แล้ว ที่ผ่านมาผู้ถูกร้องใช้วิธีเร่งด่วนในการขออนุมัติมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งผู้ร้องเห็นว่ากรณีดังกล่าว ไม่เป็นภัยพิบัติธรรมชาติอย่างรุนแรง หรือปัญหาความมั่นคง ที่มีความจำเป็นจะต้องรีบดำเนินการโครงการอย่างเร่งด่วน

ต่อมา ผู้ร้องได้มอบสำเนาคำพิพากษาของศาลปกครองนครราชสีมา คดีหมายเลขดำที่ ๒๓๖/๒๕๕๙ และคดีหมายเลขแดงที่ ๑๗/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ ซึ่งผู้ร้องได้ร่วมกับบุคคลอื่นฟ้องผู้ถูกร้องและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สรุปความได้ว่า ผู้ถูกร้องมีอำนาจครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสี่สิบเจ็ด (รวมตัวผู้ร้อง) ได้ ก่อนที่จะมีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสี่สิบเจ็ด และแม้ว่าจะยังไม่มีการตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ออกมาใช้บังคับ เจ้าหน้าที่ก็สามารถดำเนินการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ให้ผู้ถูกเวนคืนได้ก่อนมีการตราพระราชบัญญัติเวนคืน เพราะเป็นการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ รวมทั้งเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มาตรา ๑๕ ออกมาใช้บังคับแล้ว หากเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนดังกล่าวให้ผู้ถูกเวนคืนครบถ้วนแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจ่ายหรือวางค่าทดแทนตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ อีก ส่วนในประเด็นที่ว่า ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงนครราชสีมาที่ ๒ ได้มีหนังสือแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง ดำเนินการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสี่สิบเจ็ดคนรวมถึงตัวผู้ร้องด้วยนั้น ศาลปกครองนครราชสีมาเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งสี่สิบเจ็ดไม่ได้ตกลงซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ภายในแนวเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อก่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๕๖ กับผู้อำนวยการแขวงทางหลวงนครราชสีมาที่ ๒ ตามนัยมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงนครราชสีมาที่ ๒ จึงไม่อาจมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง ให้ดำเนินการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสี่สิบเจ็ด เนื่องจากกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ยังไม่ตกเป็นของเจ้าหน้าที่ และเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อยกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๑๕ เพื่อให้กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตกเป็นของเจ้าหน้าที่เสียก่อนจึงจะดำเนินการแก้ไขหลักฐาน

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗

/ทางทะเบียน...

ทางทะเบียนได้ จึงพิพากษาให้เพิกถอนการจดทะเบียนของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา สาขาปากช่อง ที่ได้แก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของผู้ฟ้องคดีที่ยี่สิบเจ็ด

๓.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๗/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙ สรุปความได้ว่า

๑) ทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหรือมอเตอร์เวย์ เป็นโครงข่ายชนิดหนึ่งในระบบ วิศวกรรมทาง มีมาตรฐานในการก่อสร้างสูง มุ่งเน้นการเดินทางข้ามจังหวัด สามารถช่วยลดอุบัติเหตุ ได้ ทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข ๖ (บางปะอิน - นครราชสีมา) มีระยะทาง ๑๙๖ กิโลเมตร ประกอบด้วย ๔-๖ ช่องจราจร ตามแผนงานโครงข่ายจะไปสิ้นสุดที่จังหวัดหนองคาย มีการพัฒนาควบคู่ไปกับโครงข่ายหลักคือถนนมิตรภาพ แต่ด้วยความสามารถที่จำกัด ทำให้ต้องเสริมด้วยโครงข่าย ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ซึ่งเป็นคนละประเภทกัน ทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข ๖ ผ่านการศึกษารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเมื่อปี ๒๕๔๗ ต่อมาปี ๒๕๔๙ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เริ่มออกแบบแล้วเสร็จปี ๒๕๕๑ มีพระราชกฤษฎีกา เวนคืนกำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน พ.ศ. ๒๕๕๖ และคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ทำการลงทุน เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

๒) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการศึกษาแล้วคุ้มค่าแก่การลงทุนก่อสร้าง จึงเข้าสู่กระบวนการสำรวจและออกแบบ ซึ่งจะมีความละเอียดมากยิ่งขึ้น ที่ผ่านมามีการปรับเปลี่ยนบางส่วนเนื่องจากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ในหลายพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ผ่าน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ เมื่อเริ่มทำการก่อสร้างต้องไปขออนุมัติจาก คณะรัฐมนตรี และเมื่อมีการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ได้ให้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปี ๒๕๕๙ พบว่า แนวเขตโครงการส่วนใหญ่ยังคงเดิม แต่ในส่วนที่เกิดโครงการขนาดใหญ่ เช่น โรงงาน การนิคมอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ต้องมีการปรับแนว เส้นทางเพื่อลดผลกระทบ ส่วนของพื้นที่ผ่านภูเขา จะใช้โครงสร้างพิเศษด้วย “การค้ำค้ำถักค้ำค้ำสูง” เป็นการปรับพื้นที่เชิงราบทางวิศวกรรม ไม่มีการระเบิดภูเขาเพื่อตัดผ่านแต่อย่างใด และหลีกเลี่ยงพื้นที่ ป่า โดยใช้โครงสร้างขนาดสูงประมาณ ๒๐ - ๓๐ เมตร เช่น อ่างเก็บน้ำลำตะคอง ส่วนการถมคลอง ลำตะคองจะเป็นการแก้ปัญหาการกัดเซาะตลิ่ง ลำน้ำที่คดมาก ๆ จะเกิดการกัดเซาะสูง เสี่ยงต่อการ พังทลายของถนน จึงไม่ต้องทำการศึกษา EIA ใหม่ทั้งฉบับ

๓) ทางลอด/อุโมงค์ (Box Underpass) ที่ต่อเชื่อมระหว่าง ๒ ฝั่ง มีประมาณ ๓๐ จุด ตลอดระยะทางของโครงการ แต่เมื่อมีการก่อสร้างจริงจะมีการเพิ่มเติมเรื่อยๆ เพราะทางลอดจะช่วยลดผลกระทบต่อเอกชนและชุมชน ทางลอดไม่สามารถทำแบบทางหลวงทั่วไปขนาด ๕.๐๐ - ๕.๕๐ เมตร เพราะไม่สอดคล้องกับรูปแบบทางวิศวกรรมของทางหลวงพิเศษ หลักการในการสร้างทางลอด หากพบว่าเป็นการเชื่อมต่อจริงจากสองฝั่งเดิมและถูกตัดขาด ผู้ถูกร้องยืนยันจะดำเนินการให้

๔) การบริหารจัดการน้ำ ในหลักการของมอเตอร์เวย์จะออกแบบเพื่อลดผลกระทบ ให้มากที่สุด โดยเฉพาะการก่อสร้าง “สะพานบก” ในพื้นที่เกษตรกรรม พบมากในมอเตอร์เวย์ สายบางใหญ่ - กาญจนบุรี มีการพิสูจน์ด้วยข้อมูลคำนวณทางด้านวิศวกรรม การออกแบบทางหลวง

สำเนาถูกต้อง

/ พิเศษ ...

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗

พิเศษระหว่างเมืองซึ่งเป็นโครงข่ายสำคัญจะใช้ข้อมูลการเกิดน้ำท่วมซ้ำ จำนวนโดยใช้สถิติ ๕๐ - ๗๕ ปี ในเชิงวิศวกรรมค่อนข้างมั่นใจในความปลอดภัย ภายใต้กรอบการดำเนินการตามขั้นตอนที่ครบถ้วน

๕) การออกพระราชกฤษฎีกาเวนคืนที่ดินเมื่อปี ๒๕๕๖ มีการสำรวจทรัพย์สินและประเมินราคาทรัพย์สินให้กับราษฎร หลักการสำคัญของการเวนคืนต้องส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ถูเวนคืนน้อยที่สุด ในการประเมินราคาที่ดินจะเป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่บังคับ คือ ๑) ราคาซื้อขายในท้องที่ ๒) ราคาประเมินทุนทรัพย์ ๓) ราคาจดทะเบียน ๔) สภาพทำเลที่ตั้งพร้อมทั้งเหตุผลและวัตถุประสงค์ในการเวนคืน มาเป็นดัชนีในการคำนวณต่างๆ ตามปีที่ออกพระราชกฤษฎีกาเวนคืนที่ดิน ซึ่งราคาจริงจะสูงกว่าราคาประเมินปกติของกรมที่ดิน ส่วนสิ่งปลูกสร้างจะประเมินราคาตามความเป็นจริง เมื่อมีการรื้อถอนจะมีการประเมินราคารื้อถอนให้ เมื่อรื้อถอนเสร็จแล้วยังเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของสิ่งที่รื้อถอนนั้นๆ ต้นไม้จะประเมินราคาตามสำนักงานเกษตรจังหวัด และกรณีพืชที่ปลูกเป็นอาชีพเพิ่มราคาให้อีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ปัจจุบันคณะกรรมการอุทธรณ์กำลังพิจารณา มีการตั้งคณะกรรมการกำหนดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ก่อนเข้าไปเวนคืนพื้นที่ได้มีการจ้างบริษัทฯ เข้าไปประชาสัมพันธ์และสำรวจรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

การกำหนดราคาการเวนคืนที่ดินต้องคิดตามราคาท้องที่ ใช้เกณฑ์การเวนคืนตามปีที่มีการออกพระราชกฤษฎีกาเวนคืนที่ดินของท้องที่นั้นๆ การประเมินราคาซื้อขายที่เป็นมาตรฐานส่วนราชการต้องมีหลักฐานในการดำเนินการ ดังนั้นการชดเชยค่ากรรมสิทธิ์หรือค่าเวนคืน ผู้ถูกร้องจึงคิดราคาซื้อขายที่เกิดขึ้นจริงที่มีการเสียภาษีที่เป็นเอกสารทางราชการเพราะสามารถนำมาอ้างอิงได้ กรณีที่ดินที่มีการซื้อขายจริงแต่ไม่ได้เสียภาษี ผู้ถูกร้องจะหามาตรการอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือ ส่วนโครงสร้างของคณะกรรมการในการกำหนดราคาการเวนคืนที่ดินส่วนใหญ่เป็นระดับหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น มีเจ้าหน้าที่จากผู้ถูกร้องเพียงตำแหน่งเดียวคือนายช่างแขวง

๖) การสลักหลังโฉนด ผู้ถูกร้องใช้อำนาจตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ เข้าไปสำรวจ และเมื่อทราบราคาของที่ดินนั้นๆแล้ว ในกรณีที่ตกลงกันได้จากการทำบันทึกข้อตกลง เป็นการจ่ายเช็คธนาคารกรุงไทยให้กับมือประชาชน ส่วนกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ จะจ่ายจากธนาคารออมสินในลักษณะวางทรัพย์ โดยออกกฎหมายเร่งด่วน เป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อให้สาธารณูปโภคของรัฐดำเนินการต่อไปโดยไม่ติดขัดและเพื่อให้ผู้ถูกร้องมีสิทธิเข้าครอบครองใช้ทรัพย์สินแทนเจ้าของได้ก่อนและจะมีการสลักหลังจากสำนักงานที่ดินว่า “ยังไม่กันรูป” หากที่ดินที่ยังไม่มีการรังวัดโดยเจ้าพนักงานที่ดินให้ผู้ถูกร้องทำการรังวัดแล้วแจ้งมายังกรมที่ดินเพื่อทำการสลักหลัง ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างกรมที่ดินและผู้ถูกร้อง หลังจากนั้นจะมีการยื่นขอทำการรังวัดระหว่างเจ้าของที่กับผู้ถูกร้องอีกครั้ง เพื่อให้การรังวัดได้เนื้อที่ที่แน่นอน

๗) การรुक้าเขตป่าสงวนแห่งชาติ หลังจากมีการศึกษารายงานขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการฯ (ฉบับทบทวน) เสนอให้มีการปรับแนวเส้นทาง พบว่าเป็นช่วงกิโลเมตรที่ ๙๓ + ๘๐๐ ถึงกิโลเมตรที่ ๙๔ พบว่าเป็นพื้นที่ป่าสงวนจริง จึงมีการเสนอให้มีการปรับแนวโครงการในช่วงที่ ๔ อยู่ห่างจากแนวป่าสงวนแห่งชาติป่ามวกเหล็กและป่าทับกวาง ประมาณ ๔.๖๕ กิโลเมตร และแนวโครงการช่วงที่ ๕ อยู่ห่างจากพื้นที่ป่าสงวนป่าเขาเสียดอ้า จึงเสนอให้เลื่อนระยะทางประมาณ ๖๐ เมตร ระหว่างนี้จึงเป็นขั้นตอนการปรับแก้

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

/๘) การเสนอ...

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗

๘) การเสนอให้สร้างทางคร่อมถนนมิตรภาพ เนื่องจากสภาพทางกายภาพของถนนมิตรภาพมีข้อจำกัดในเรื่องการวางระบบโครงข่ายมอเตอร์เวย์ ซึ่งถูกออกแบบมาให้รถยนต์ใช้ความเร็วประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ทั้งช่วงโค้ง ทางราบและทางดิ่ง หากนำมอเตอร์เวย์ไปซ้อนทับถนนมิตรภาพจะมีปัญหาเรื่องความปลอดภัย เนื่องจากจะไปกระทบกับชุมชนเมืองแทน กรมทางหลวงไม่นำค่าก่อสร้างเป็นประเด็นสำคัญที่สุดในการสร้าง แต่คำนึงเรื่องความปลอดภัยและความคุ้มค่าเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนการเก็บเงินค่าผ่านทางเป็นการเก็บเข้ากองทุนทางหลวง เพื่อนำเงินรายได้มาดูแลเส้นทางและก่อสร้างเส้นทางเพิ่มในสายพัทธยา - มาบตาพุด

ระบบโครงข่ายของทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองในระดับสากลมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ จะต้องมียุทธศาสตร์ทาง สถานีบริการทางหลวง และศูนย์บริการทางหลวง การออกแบบเสร็จตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ไม่เคยมีการปรับแก้แบบให้เป็นพื้นที่ใหญ่ขึ้น และการก่อสร้างต่างๆ ต้องคำนึงถึงสถิติการใช้พื้นที่ล่วงหน้า ๑๕ ปี เพื่อรองรับกับการจราจรในอนาคต

๓.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๑ ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๗/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙ สรุปความได้ว่า โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง หมายเลข ๖ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ตามความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการด้านโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และโครงการร่วมกับเอกชนด้านคมนาคม ซึ่งมีมาตรการว่า การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในรายละเอียดโครงการฯ และมาตรการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะต้องทำรายงานขอเปลี่ยนแปลง กรมทางหลวงต้องส่งรายงานการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเสนอคณะผู้ชำนาญการก่อนการเปลี่ยนแปลงทุกครั้ง และเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙ อ้างอิงตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้กรมทางหลวงดำเนินการก่อสร้างได้ ทั้งนี้ ในรายงานฉบับทบทวนให้มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการฯ ๗ ช่วง

รายงานการเปลี่ยนแปลงอยู่ในขั้นตอนนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อทราบ ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงใดๆ ต้องได้รับความเห็นชอบก่อนดำเนินการ ส่วนคณะกรรมการผู้ชำนาญการฯ เห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ ในประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับมีมาตรการเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

๓.๓.๒ ผู้แทนกรมป่าไม้ ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๗/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙ สรุปความได้ว่า อ้างอิงจากข้อมูลสารบบของกรมป่าไม้ พบว่า ไม่มีคำร้องขอของผู้ถูกร้องในเรื่องการเข้าใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ถ้ามีการใช้พื้นที่ป่าไม้จริง กรมทางหลวงจะต้องยื่นคำขอตามกฎหมายของกรมป่าไม้ เพื่อขออนุญาตเข้าใช้พื้นที่ป่า และกรมป่าไม้จะต้องดำเนินการสำรวจตรวจสอบก่อน จากนั้นจะพิจารณาตามระเบียบและกฎหมายเพื่ออนุญาตหรือไม่อนุญาตต่อไป

สำเนาถูกต้อง

/๓.๓.๓ ผู้แทน...

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗

๓.๓.๓ ผู้แทนจังหวัดนครราชสีมา ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากร ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๗/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙ สรุปความได้ว่า จังหวัดนครราชสีมาได้รับการร้องเรียนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง สายบางปะอิน - นครราชสีมา เมื่อประมาณเดือนมกราคม ๒๕๕๙ ต่อมา จึงได้จัดให้มีการประชุมร่วมกับผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน และตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา โดยจัดทำหนังสือไปยังผู้ถูกร้องเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ และผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบจุดที่มีปัญหา ๓ จุด คือ ๑) สวนบุญบันดาล ๒) สวนอัมพร และ ๓) บริเวณจุดก่อสร้างที่พักรถ ในการดำเนินการ จังหวัดนครราชสีมาจะรับเรื่องและส่งเรื่องให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการต่อไป

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง และความเห็นของคณะอนุกรรมการด้านสิทธิชุมชนและฐานทรัพยากรแล้ว ข้อเท็จจริงในเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ผู้ร้องกับพวกเป็นประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ในพื้นที่ตำบลกลางดง ตำบลหนองน้ำแดง ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับผลกระทบจากโครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง หมายเลข ๖ สายบางปะอิน-นครราชสีมา ของผู้ถูกร้อง ซึ่งได้เริ่มโครงการมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ โดยการสนับสนุนจาก Japan International Cooperation Agency (JICA) ดำเนินการศึกษาการพัฒนาทางหลวงในบริเวณภาคกลางของประเทศ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจากประเทศญี่ปุ่นได้เสนอว่าหากประเทศไทยจะพัฒนาประเทศเพื่อเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภูมิภาคแล้ว จำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (Inter-City Motorway) ต่อมา ปี ๒๕๓๙ ผู้ถูกร้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นจัดส่งคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อดำเนินการศึกษาและจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองของประเทศไทย และได้เสนอคณะรัฐมนตรีโดยได้รับความเห็นชอบแผนแม่บทดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๐ โดยโครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข ๖ สายบางปะอิน-นครราชสีมา เป็นทางหลวงพิเศษ ๑ ใน ๒๐ สาย ตามแผนแม่บทดังกล่าว มีระยะทางทั้งสิ้น ๑๙๙ กิโลเมตร เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองจากกรุงเทพมหานคร-หนองคาย ระยะทาง ๕๓๕ กิโลเมตร

ผู้ถูกร้องได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมแล้วเสร็จเมื่อปี ๒๕๔๗ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

ปี ๒๕๕๖ คณะรัฐมนตรีได้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีสิทธิเข้าไปทำการสำรวจและเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ อนุมัติให้ผู้ถูกร้องดำเนินโครงการ โดยมีเงื่อนไขให้กรมทางหลวงส่งรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมพิจารณาและเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อทราบ ผู้ถูกร้องจึงได้ว่าจ้างบริษัท

สำเนาถูกต้อง

/ ว่าจ้าง...

(นายสงบ นามวิชัย)

ธรรมชาติ คอนซัลแตนท์ จำกัด ดำเนินการศึกษาและจัดทำรายงานการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาให้ความเห็นชอบเสียก่อน โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการในบริเวณต่างๆ ๗ ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ ๑ เริ่มจากจุดเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข ๙ ถึง กม.๒+๐๐๐ เนื่องจากแนวเส้นทางเดิมมีผลกระทบต่อนหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเพื่อให้เชื่อมต่อกับทางหลวงพิเศษหมายเลข ๙

ช่วงที่ ๒ กม.๑๓+๐๐๐ ถึง กม.๓๖+๐๐๐ เนื่องจากแนวเส้นทางเดิมตัดผ่านนิคมอุตสาหกรรม SIL อินดัสเตรียลแลนด์ (สระบุรี)

ช่วงที่ ๓ กม.๕๕+๐๐๐ ถึง กม.๖๓+๐๐๐ เนื่องจากแนวเส้นทางเดิมตัดผ่านพื้นที่สุสานของมูลนิธิอริยธินและมูลนิธิภูมิโหราศาสตร์

ช่วงที่ ๔ กม.๖๘+๕๐๐ ถึง กม.๗๗+๐๐๐ เนื่องจากแนวเส้นทางเดิมตัดผ่านพื้นที่เหมืองระเบิดหินของโรงงานปูนซีเมนต์ทีพีไอ

ช่วงที่ ๕ กม.๘๗+๐๐๐ ถึง กม.๙๕+๐๐๐ เนื่องจากแนวเส้นทางเดิมตัดผ่านแนวเสาไฟฟ้าแรงสูงแบบขนานทำให้ต้องรื้อย้ายเสาไฟฟ้าเป็นระยะทาง ๓๐๐ เมตร

ช่วงที่ ๖ กม.๑๑๔+๐๐๐ ถึง กม.๑๓๒+๐๐๐ เนื่องจากแนวเส้นทางเดิมตัดผ่านพื้นที่ของกองพันสุนัขทหาร และคลังแสงของกรมสรรพาวุธทหารบก จึงได้ปรับแนวเพื่อให้ทางหลวงพิเศษมีระยะห่างที่ปลอดภัยจากสถานที่จัดเก็บวัตถุระเบิด โดยเส้นทางใหม่ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ของกองทัพบก กองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ ๒

ช่วงที่ ๗ กม.๑๘๔+๐๐๐ ถึง กม.๑๙๖+๐๐๐ เนื่องจากแนวเส้นทางเดิมห่างจากตัวเมืองนครราชสีมา มาก โดยเส้นทางใหม่จะบรรจบกับทางเลี่ยงเมืองนครราชสีมา ซึ่งอยู่ใกล้ตัวเมืองนครราชสีมา มากกว่าแนวเดิม ทำให้ประชาชนจากตัวเมืองเดินทางมาใช้ทางหลวงพิเศษได้สะดวกกว่า

ต่อมา วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดให้การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากการตรวจสอบสภาพพื้นที่แล้วเห็นว่า โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข ๖ สายบางปะอิน-นครราชสีมา ในช่วงตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ร้องในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) ด้านสิ่งแวดล้อมการออกแบบและเลือกใช้พื้นที่สำหรับการก่อสร้าง ผู้ถูกร้องได้ว่าจ้างบริษัทเอกชนให้ทำการสำรวจและออกแบบตลอดโครงการ พบว่า มีจุดที่เลือกใช้พื้นที่ในการก่อสร้างไม่เหมาะสม โดยเฉพาะช่วงอำเภอมวกเหล็ก ถนนมิตรภาพ กิโลเมตรที่ ๓๑ ถึงบริเวณกองพันสุนัขทหาร กรมการสัตว์ทหารบก อำเภอปากช่อง ถนนมิตรภาพ กิโลเมตรที่ ๗๘ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นภูเขา เขิงเขาและที่ลาดเอียงเชิงเขา พื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย

สำเนาถูกต้อง

/๑.๑) กิโลเมตรที่...

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑.๑) กิโลเมตรที่ ๙๔ ของโครงการ มีการบุกรุกตัดถนนเข้าไปยังเขตป่าสงวนแห่งชาติ (เขาสีเสียด้า) เขิงเขาบริเวณหมู่บ้านบุญบันดาล มีการสร้างถนนปิดทับอุโมงค์ระบายน้ำธรรมชาติ ที่ซึ่งจะอาจก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยต่อหมู่บ้านและพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

๑.๒) โครงการจะถมคลองลำตะคองระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร ที่มีลักษณะคดเคี้ยวตามธรรมชาติแล้วขุดลำคลองใหม่ทดแทนเป็นแนวตรง โครงสร้างแข็ง เป็นการทำลายระบบนิเวศซึ่งควรหลีกเลี่ยง และจากการสร้างสะพานบริเวณลำตะคอง จะสร้างปัญหามลพิษให้กับแหล่งน้ำดิบสำหรับบริโภค

๒) ด้านอุทกภัยและการบริหารจัดการน้ำ พบว่า โครงการอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านอุทกภัยเป็นวงกว้าง เนื่องจากลักษณะพื้นที่ที่โครงการเลือกผ่านอำเภอปากช่อง ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่เชิงเขา น้ำจะไหลจากทิศใต้ซึ่งเป็นภูเขาไปทางทิศเหนือซึ่งเป็นที่ลาดต่ำ โดยในการก่อสร้างต้องมีการยกระดับผิวถนนให้สูงขึ้นจากระดับผิวดินเดิมประมาณ ๒ - ๓ เมตร และ ๖ เมตรในบางช่วง ดังนั้นเส้นทางจึงมีลักษณะเป็นสันเขื่อนที่กั้นการไหลของน้ำทำให้พื้นที่ทางด้านทิศใต้ของถนนมีโอกาสเกิดน้ำท่วม โดยเฉพาะในจุดที่มีปริมาณน้ำมาก นอกจากนั้น การสร้างถนนปิดทับอุโมงค์ธรรมชาติหรือการสร้างศูนย์บริการ และด่านเก็บค่าผ่านทาง อาจขวางทางน้ำทั้งสิ้น และที่บริเวณหมู่บ้านมอกระหาดถึงคลองลำตะคอง แนวถนนอาจบังคับน้ำให้ไหลลงไประวมที่ลำตะคองเป็นการเพิ่มปริมาณน้ำจากเดิมหลายเท่าตัวจากการออกแบบถมลำตะคองที่คดเคี้ยวตามธรรมชาติแล้วขุดเป็นเส้นตรงเป็นการเร่งความเร็วของน้ำทำให้เทศบาลเมืองปากช่องที่อยู่บริเวณที่ลาดต่ำ มีโอกาสเกิดน้ำท่วมที่บ่อยขึ้นและรุนแรงขึ้น ทั้งนี้ ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อมูลเมื่อปี ๒๕๔๒ พื้นที่ต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก

ช่วงจากตำบลกลางดงถึงรอยต่อตำบลหนองน้ำแดง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเอียงเชิงเขาจากทิศใต้ไปทิศเหนือ หากมีการก่อสร้างถนนดังกล่าวซึ่งต้องยกพื้นถนนให้สูงกว่าผิวดินเดิมทำให้แนวถนนจะปิดกั้นทางน้ำเมื่อมีฝนตก จึงก่อให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ได้ แม้บางช่วงของโครงการจะมีการก่อสร้างอุโมงค์ทางลอดเพื่อใช้เป็นทางสัญจรเชื่อมระหว่างฝั่งของแนวเส้นทาง แต่จากรายละเอียดของโครงการฯ อุโมงค์ลอดดังกล่าวยังมีจำนวนไม่มากพอที่จะระบายน้ำได้ทั้งหมด ที่สำคัญอุโมงค์ดังกล่าวบางแห่งมีลักษณะเป็นที่กลับรูปอักษร U ดังนั้น เมื่อเกิดฝนตกหนักอาจเกิดปัญหาในการระบายน้ำและไม่สามารถใช้จริงได้

๓) ด้านเกษตรกรรมและความมั่นคงทางอาหาร พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของโครงการเกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและชุมชน ที่มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อการเกษตรกรรมของประเทศมาเป็นระยะเวลานาน เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญหลากหลายชนิด สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อชุมชนจำนวนมาก โครงการดังกล่าวจึงอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่โดยตรง ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจต้องคำนึงถึงความสมดุลกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศในแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs)

กรณีตามคำร้องมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำการหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ดังนี้

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

/ประเด็นที่ ๑ ...

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชนฯ

ประเด็นที่ ๑ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่างๆ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า รายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๔๖ ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ มอบหมายให้ผู้ถูกร้องศึกษาและจัดทำรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา และผู้ถูกร้องได้เปลี่ยนแนวเส้นทางเดิมที่เคยออกแบบไว้ในปี ๒๕๔๖

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแนวโครงการในช่วงที่ ๕ ช่วงที่ ๖ และช่วงที่ ๗ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ชีวิตความเป็นอยู่และส่วนได้เสียอื่นๆ ต่อผู้ร้อง ทั้งในระหว่างการก่อสร้างโครงการและหลังก่อสร้างโครงการเสร็จสิ้นแล้วอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ผู้ถูกร้องในฐานะเจ้าของโครงการจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเผยแพร่ข้อมูลและชี้แจงเหตุผลความจำเป็น และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับผลกระทบหรือส่วนได้เสียสำคัญ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาว่าสมควรเปลี่ยนแปลงแนวโครงการในพื้นที่นั้นหรือไม่อย่างไร และต้องกำหนดแนวทางที่เหมาะสมและเพียงพอในการป้องกันหรือเยียวยาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพิจารณาตัดสินใจนั้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า กรณีที่ผู้ถูกร้องได้ว่าจ้างให้บริษัท ธรรมชาติ คอนซัลแตนท์ จำกัด เป็นผู้ศึกษาและจัดทำรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการ ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา โดยการเปลี่ยนแปลงแนวเส้นทางในช่วงที่ ๖ และ ๗ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ตำบลกลางดง ตำบลพญาเย็น ตำบลหนองน้ำแดง ตำบลชนงพระ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ตามนัยมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับในขณะนั้น โดยได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจงก่อนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว แต่เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า เป็นการรับฟังความคิดเห็นอย่างไม่ทั่วถึง จึงเป็นเหตุให้ผู้ร้องต้องสูญเสียโอกาสในการแสดงความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้ถูกร้องนำไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดโครงการให้มีความเหมาะสมและลดผลกระทบจากการดำเนินโครงการก่อนจะเสนอต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาให้ความเห็นชอบการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการต่อไป นั้น เป็นการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิของผู้ร้อง

ประเด็นที่ ๒ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา เป็นการศึกษาเมื่อปี ๒๕๔๗ และรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในปี ๒๕๔๙ ซึ่งเวลาล่วงเลยมานานกว่า ๑๐ ปี แต่ปัจจุบันสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพสังคม ชุมชน รวมทั้งเทคโนโลยีในการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวและเกษตรกรรมตลอดช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ทำให้พื้นที่อำเภอปากช่องในบริเวณที่ทางหลวงพิเศษตัดผ่านเป็นแหล่งทำการเกษตรแบบออแกนิกส์ที่สำคัญ

สำเนาถูกต้อง

 ในปัจจุบัน...
(นายสงบ นามวิชัย)

ในปัจจุบัน แต่กลับนำข้อมูลเก่ามาใช้อ้างอิง เช่น คุณภาพน้ำผิวดินซึ่งสำรวจไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒-๒๕๔๓ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ยังขาดความครอบคลุม

นอกจากนั้น การดำเนินการก่อสร้างทางหลวงพิเศษในช่วง กม. ๗๕+๐๐๐ ถึง กม. ๑๑๕+๐๐๐ ในพื้นที่ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ก่อสร้างจุดบริการทางหลวง (Service Area) และบริเวณก่อสร้างทางแยกต่างระดับปากช่อง ซึ่งเป็นจุดที่ต้องมีการถมคลองลำตะคอง แต่กลับไม่พบว่ามีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับระบบนิเวศ และผลกระทบต่อ “ตะกอน” (ชื่อสามัญ Chinese water dragon ชื่อวิทยาศาสตร์ Physignathus cocincinus) สัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีถิ่นอาศัยอยู่ในลำตะคอง และแหล่งน้ำตามแนวเส้นทางที่จะตัดผ่าน จึงมิได้กำหนดมาตรการลดผลกระทบของโครงการต่อสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดนี้

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า พระราชบัญญัติการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้โครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ นอกจากนี้เป็นไปตามหลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle) ไม่ให้การดำเนินโครงการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือหากส่งผลกระทบก็มีมาตรการในการลดผลกระทบที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีได้กำหนดมาตรการลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องดังกล่าวไว้ จึงกระทบต่อหลักประกันอันจะทำให้ผู้ร้องสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิต ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ ได้คุ้มครองสิทธิของประชาชนในเรื่องดังกล่าวไว้

ประเด็นที่ ๓ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

๓.๑) กระบวนการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗^๑ ได้วางหลักคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน และได้ยกเว้นให้รัฐทำ

/การเวนคืน...

^๑ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอด

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความสะดวกจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการที่บัญญัติไว้ในวรรคสาม เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้ประโยชน์เพื่อนำมาขายในระยะเวลาที่กำหนดหรือมีอสังหาริมทรัพย์เหลือจากการใช้ประโยชน์ และเจ้าของเดิมหรือทายาทประสงค์จะไต่คืน ให้คืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาท **สำเนาถูกต้อง**

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้ แต่ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความสะดวกจากการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ขั้นตอนและกระบวนการในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์หากมิได้กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นการเฉพาะ จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งกำหนดขั้นตอนหลักๆ ไว้ ๒ ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ ๑ การตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดเขตที่จะเวนคืน เพื่อให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่อยู่ภายในเขตที่ดินตามแผนที่เพื่อกระทำการกิจการเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อทำการสำรวจและเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอน รวมทั้งกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทน ในระหว่างนี้ เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจตกลงซื้อขายและกำหนดจำนวนเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อดำเนินการจัดซื้อและจ่ายค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว

ขั้นตอนที่ ๒ การตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว เพื่อให้กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตกเป็นของรัฐ

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดเขตที่จะเวนคืนกรณีที่ทำกินเนินเข้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมากแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหรือประโยชน์ของรัฐอันสำคัญอย่างอื่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๑๓^๑ ได้ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้การเวนคืนนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้ก่อนที่จะมีการเวนคืน แต่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้

/เมื่อผู้ร้อง...

ระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์ หรือที่หลีกเลี่ยงการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การตรากฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยระบุเจาะจงอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามความจำเป็น มิให้ถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรา ๒๖ วรรคสอง

^๑ มาตรา ๑๓ ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าการเวนคืนที่ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖ แล้ว หากเนินเข้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมากแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหรือประโยชน์ของรัฐอันสำคัญอย่างอื่น ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้การเวนคืนนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วนได้

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้ก่อนที่จะมีการเวนคืน แต่ต้องมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกสิบวัน และเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้มีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนที่กำหนดขึ้นตามมาตรา ๙ โดยให้จ่ายเงินค่าทดแทนที่ดินก่อนการเข้าครอบครองหรือใช้ที่ดิน ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์อื่น และเป็นกรณีที่สามารถตกลงกันได้ให้จ่ายตามราคาที่ได้ตกลงกัน แต่ต้องไม่เกินราคาเบื้องต้นที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๙ หากเป็นกรณีที่ไม่อาจตกลงกันได้ เมื่อเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ได้วางเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๓๑ แล้ว ให้มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนา...

เมื่อผู้ร้องได้ฟ้องผู้ถูกร้องต่อศาลปกครองนครราชสีมา ในประเด็นเกี่ยวกับการที่ผู้ถูกร้องเข้าครอบครองพื้นที่ของผู้ร้องและในปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในโฉนดที่ดินของผู้ร้อง ซึ่งศาลปกครองนครราชสีมาได้พิพากษาแล้วตามคดีหมายเลขดำที่ ๒๓๖/๒๕๕๔ และคดีหมายเลขแดงที่ ๑๗/๒๕๖๐ ดังนั้น กรณีตามคำร้องจึงเป็นประเด็นเดียวกันกับที่ศาลปกครองนครราชสีมาได้พิพากษาแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่อาจใช้อำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการแก้ไขปัญหามาแห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้” เห็นควรยุติเรื่องในประเด็นนี้

๓.๒) การกำหนดค่าทดแทนการเวนคืน พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑^๓ ได้กำหนดเงินค่าทดแทนที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนโดยให้คำนึงถึงราคาประเมิน สภาพและที่ตั้ง เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม นั้น

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา เป็นระบบปิดที่มีการจัดเก็บค่าผ่านทาง ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเชื่อมทางได้ อีกทั้งประชาชนผู้ถูกเวนคืนไม่ได้รับประโยชน์จากการเวนคืน เนื่องจากเจ้าของที่ดินต้องถูกปิดกั้นทางและที่ดินบางแปลงภายหลังจากการถูกเวนคืนต้องแบ่งออกเป็นสองฝั่ง การสัญจรไปมาระหว่างที่ดินทั้งสองแปลงไม่สะดวก ทำให้ได้รับความเสียหายจากการใช้ประโยชน์ที่ดินและมูลค่าของทรัพย์สินเสื่อมถอย

ทั้งการกำหนดค่าทดแทนการเวนคืนมีฐานการคำนวณในวันก่อนที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตบริเวณที่จะเวนคืนมีผลบังคับใช้ มิใช่ราคาที่ดินที่ซื้อขายในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้ถูกเวนคืนที่ดินต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายการจัดซื้อที่ดินเพื่อยุ่อาศัยและทำประโยชน์ในราคาที่สูงกว่าปกติ นอกจากนั้น ในกระบวนการจ่ายค่าทดแทน ซึ่งแบ่งจ่ายเป็นงวดๆ ไม่ได้จ่ายเต็มจำนวนทั้งหมด ทำให้ประชาชนผู้ถูกเวนคืนไม่มีเงินจำนวนมากเพียงพอต่อการไปหาซื้อที่ดินเพื่อยุ่อาศัยและทำประโยชน์แปลงใหม่ได้

/พิจารณา...

^๓ มาตรา ๒๑ เงินค่าทดแทนที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๑๘ นั้น ถ้ามิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับใดโดยเฉพาะแล้ว ให้กำหนดโดยคำนึงถึง

(๑) ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖

(๒) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่

(๓) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

(๔) สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้น และ

(๕) เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืน เพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๕๖ ไม่มีบทบัญญัติใด กำหนดค่าทดแทนไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ ดังนั้น การกำหนดเงินค่าทดแทนให้แก่ผู้ร้อง จึงต้องกำหนด อย่างเป็นธรรมให้แก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม โดยคำนึงถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๒๑ ประกอบด้วย ทั้งนี้ ควรต้องคำนึงว่าผู้ร้องเป็นประชาชนซึ่งเสียสละอสังหาริมทรัพย์ให้แก่รัฐ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ในการจ่ายค่าทดแทนควรอยู่บนหลักการว่า ค่าทดแทนและความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ ต้องเพียงพอให้ประชาชนผู้ถูกเวนคืนเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ โดยไม่ต้องแย่ไปกว่าก่อนการถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันกระบวนการพิจารณาจ่ายค่าทดแทนยังไม่เป็นที่ยุติ หากผู้ร้องเห็นว่าการกำหนดค่าทดแทนไม่เป็นธรรมสามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมภายใน ๖๐ วัน รวมทั้งใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

๓.๓) กรณีการนำที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ให้เอกชนสัมปทานด้วยวิธี PPP Gross Cost ผู้ถูกร้องเตรียมนำที่ดินที่ได้จากการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยเฉพาะจุดพักรถ และจุดบริการทางหลวงให้เอกชนสัมปทานดำเนินการเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ในรูปแบบโครงการเอกชนร่วมลงทุนในกิจการของภาครัฐ (Public Private Partnership : PPP) จากการให้สัมภาษณ์ของนายชาติชาย ทิพย์สุนาวี ปลัดกระทรวงคมนาคม และนายอานนท์ เหลืองบริบูรณ์ รองอธิบดีกรมทางหลวง ซึ่งปรากฏตามสื่อหลายครั้งว่า จะมีการนำพื้นที่จุดพักรถเปิดให้เอกชนร่วมลงทุนในรูปแบบเอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องได้ว่าจ้างมหาวิทยาลัยนเรศวรดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมแนวทางให้เอกชนดำเนินงานและบำรุงรักษา (Operation and Maintenance: O&M) รวมทั้งเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ผู้ถูกร้องได้จัดสัมมนาเพื่อประเมินความสนใจของภาคเอกชน (Market Sounding) แนวทางการให้เอกชนดำเนินงานและบำรุงรักษา โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายบางใหญ่-กาญจนบุรี และบางปะอิน-นครราชสีมา โดยมีนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นประธานกล่าวเปิดสัมมนา ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องดำเนินการก่อสร้างทางหลวงพิเศษโดยใช้วิธีการที่แตกต่างจากการดำเนินการที่ผ่านมา ด้วยวิธีเปิดให้ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินการในรูปแบบ PPP เพื่อพัฒนาพื้นที่จุดจอดรถ และจุดบริการทางหลวง

พิจารณาแล้วเห็นว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนอย่างรุนแรง ทั้งนี้ มาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ให้การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน แต่ได้ยกเว้นให้ในกรณีที่มีความจำเป็นก็ให้อำนาจแก่รัฐในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของประชาชนได้โดยต้องตราเป็นกฎหมายเฉพาะและเพื่อกิจการสาธารณะประโยชน์เท่านั้น ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติว่า พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๖ สายบางปะอิน - นครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๕๖ นั้น กำหนดวัตถุประสงค์ของการเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง มิได้มีวัตถุประสงค์การเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงสัมปทานตามกฎหมายทางหลวงสัมปทาน โดยหากเป็นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้ก่อสร้างทางหลวงสัมปทาน ผู้ถูกร้องจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๐ ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องนำที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้จากการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ด้วยกฎหมายมาให้สัมปทานแก่เอกชนเพื่อประกอบ

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

/กิจการ...

กิจการในเชิงพาณิชย์ จึงเป็นการใช้ที่ดินผิดวัตถุประสงค์ของการเวนคืน และเป็นการกระทำซึ่งละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สินที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองไว้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สมควรให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง ต่อคณะรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ต่อไป

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรา ๒๔๗ (๑) และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง ตามมาตรา ๒๔๗ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๕.๑.๑ กระทรวงคมนาคม โดยกรมทางหลวงควรแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของประชาชน ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาการกำหนดค่าทดแทนการเวนคืนที่ดินให้เกิดความเป็นธรรม โดยทดแทนในราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับหรือสูญเสียไปจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนมาประกอบการพิจารณากำหนดค่าทดแทนด้วย

๕.๑.๒ กระทรวงคมนาคม โดยกรมทางหลวงควรพิจารณาทบทวนตำแหน่งจุดที่ตั้งและขนาดพื้นที่บริการทางหลวง (Service Area) ให้ใช้พื้นที่เท่าที่จำเป็นเท่านั้น หากในอนาคตมีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ให้ดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในภายหลัง ในกรณีที่ต้องพัฒนาพื้นที่ในเชิงพาณิชย์ควรใช้วิธีการส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน ไม่ควรนำที่ดินที่ได้มาจากการเวนคืนไปให้เอกชนสัมปทานหรือประมูลเพราะอาจขัดต่อหลักกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกำหนดให้รัฐจะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของประชาชนได้เฉพาะกิจการอันเป็นประโยชน์สาธารณะ และต้องใช้ที่ดินนั้นตามวัตถุประสงค์ของการเวนคืนเท่านั้น

๕.๑.๓ กระทรวงคมนาคม โดยกรมทางหลวงควรร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น และตัวแทนประชาชน จัดตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่ร่วมในการออกแบบและก่อสร้างหน่วยงาน เช่น การทำทางบริการ (Local Road) การทำทางลอดหรือทางข้ามในจุดต่างๆ ช่องทางการระบายน้ำ ฯลฯ เพื่อแก้ไขปัญหา และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนให้มากที่สุดและสอดคล้องกับการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) อาทิ เป้าหมายที่ ๙ อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ ๑๕ การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก เป้าหมายที่ ๑๖ สังคมสงบ ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และเป้าหมายที่ ๑๗ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)

/๕.๒ ข้อเสนอแนะ...

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง

๕.๒.๑ คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ว่าด้วยเรื่องการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้รายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการหรือคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอายุไม่เกิน ๕ ปี ทั้งนี้ เพื่อให้มาตรการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

๕.๒.๒ คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ให้สอดคล้องกับหลักการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว ซึ่งประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ มีหลักการว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในหลายประการ เช่น การจ่ายค่าทดแทนซึ่งต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับ การกำหนดให้คืนอสังหาริมทรัพย์เหลือจากการใช้ประโยชน์และเจ้าของเดิมหรือทายาทประสงค์จะได้คืนให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทกระบวนกรการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน เป็นต้น

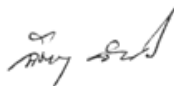
๖. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๘/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ จึงมีมติว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๒๔๗ (๑) และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง ตามมาตรา ๒๔๗ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไปยังคณะรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

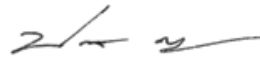
(นายวิัส ดิงสมิตร)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ **สำเนาถูกต้อง**

(นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายสงบ นามวิชัย)

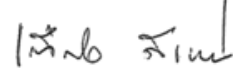
/ รายงานผล...

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๗๑๙ / ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๗ เดือน กรกฎาคม ๒๕๖๐

(นางอังคณา นีละไพจิตร)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางเตือนใจ ดีเทศน์)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายชาติชาย สุธิกุลม)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นายสงบ นามวิชัย)
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๗